

**Autóval  
a tenger felé** Hász Róbert:  
Júliával az út  
Kortárs Kiadó, Bp., 2010.

Júliával az út... kellemes, nehéz, fárasztó, hosszú? Próbálgattam magamban a szavakat, amikor a kötet címét olvastam. Az emberben ott van a félbeszakadtság érzése, hiányzik az állítmány, a lebegés hangulatát keltve, miként a könyv maga is ezt az állapotot tükrözi.

Hász Róbert ebben a regényében az út toposzát veszi alapul. Az anyósülésen ülő főhősnő egyes számú elbeszélését hallhatjuk szinte végig a regényben. A tényleges narrátor, a sofőr a háttérben marad, csöndben figyel, miként azt már valószínűleg az út elején is megígérte („Tartottam magam egyezségünkhöz, hallgattam, vártam, hogy ő beszéljen”), mindössze egy-két mondat erejéig szólal meg, olyankor is csak valami rövid megállapítást enged meg magának. A cél Ulcinj, a ma Montenegróban található város. Júlia története a gyerekkorával és családjának történetével kezdődik. Miként az egykori tengerparti nyaraló felé tartunk, úgy haladunk a gyerekkortól a múlton át egészen a jelenig. Júliát tízéves korától, édesapja halála után anyja s annak négy testvére neveli, a volt Jugoszlávia bonyolult világában. A leghosszabban és leginkább kifejtett rész Oszkár bácsi, édesapja öccsének feltűnése után következik, aki megfogadta: Júliát kiszakítja családjának befolyásából, hogy unokahúgának független, boldog élete lehessen. Ezért hívja el magához Ulcinj-ba a már egyetemista lányt, hogy elmondhassa neki, mindaz, ami ott van, tulajdonképp az övé, csak előrelátó édesapja nem akarta, hogy anyja és annak családja kiforgassák a vagyonából. Júlia időközben beleszeret a környéken határőrként dolgozó sorkatonába, Ágostonba. Finom erotikával ábrázolt szerelmük ellenére azonban a nyár elteltével ott hagyja a tengerparti nyaralót, s visszatér édesanyjához. A szolgálati idő letelte után Ágoston ugyan követi, szerelmük Újvidéken is folytatódik, a történelem azonban közbeszól. Ágoston az 1990-es évek elején többszázezer fiatalemberrel együtt távozni kényszerül. Így szakad ketté egy szerelem hosszú évekre.

A regény egyik érdekessége, hogy a szerző egy interjújában azt nyilatkozta, hogy valamennyi figura valós szereplő, és lényegében felesége családjának történetéről szól. A férfiszerelő története az ő másfél éve a tengeren, saját katonaelményeit szötte bele a regénybe, mint annak idején a *Végvár* című regényébe, ugyanakkor a regény végénél beleírta ebbe a figurába Domonkos István vajdasági költő sorsát is, aki még a nyolcvanas években elhagyta a Vajdaságot, elment Svédországba favágónak, és soha többé nem írt verset.

Hogy Júlia miért csak az utolsó előtti fejezetben szólítja meg a sofőrt, akinek kiléte mindaddig rejtve van, s aki az eddigi harmadik személyű alakból második személyű megszólítottá válik, annak nyilvánvalóan az az oka, miként azt Júlia is megfogalmazza, hogy ez a történet az ő regénye. „Az évek múlásával lelkem részévé vált a regényem, ismertem minden sorát, fejből idézhettem volna belőle bekezdéseket, akár egész fejezeteket” – ezáltal magyarázatot adva az elbeszélés kimódolt stílusára, amelyet az élőbeszédszerű megszólalásmód csak helyenként, általában fejezetkezdő vagy az elbeszélést megszakító részekben jellemző.

Milyen író Júlia? – tehetjük föl az álnaiv kérdést. A kortárs epikára nem jellemzően helyenként igen lírai, nyelvhasználata sokszor affektív, mintha a női narrációra rájátszandó kicsit túlsúlyba is kerülne. Bizonyos képek túlságosan explicitek, gondolok itt például Júlia egyik visszaemlékezésére: „Egy folyamat részének éreztem magam, egy kicsinyke sárga levélnek, amelyik a fa ágáról a folyóba hullott, és most úszik, sodródik a lassú árral, közben fogalma sincs arról, hol van a folyónak a forrása, és nem látja a torkolatot sem, csak a nagy-nagy vizet mögötte és előtte. Ahogy mozogtak a fák. Ahogy a szél játszott az ágakkal, meg-meglegyintve őket, mintha incselkedne velük, a varjak ahogy megültek a vastag, mozdulatlan ágakon, a felhők hasadékán áttörő hóka napsugár, a vonuló vadludak az ég alján, nem az elmúlásról szóltak. Akárha az élet kacsintott volna ki a halál hétköznapi álarca mögül. A folytonosság mutatkozott meg a fáiban, madarakban, napfényben.” Ez a fajta leírás egyedül talán az álomleírásokban működhetne, de a könyvbéli álmokat sokkal egyszerűbben mutatja be, megfejtésük az olvasóra vár.

A regény leginkább a ciklikusság, az emberi sorsminták permanens ismétlődésének a regénye: „az emberi sorsok, akár az évszakok, folyton ismétlődnek a földön, ugyanazok a szerepek járnak körbe-körbe, csak a személyek váltakoznak, akik eljártsszák azokat.” Mert Júlia sorsa kísértetiesen hasonlít édesanyjához, aki annak idején ugyancsak elveszítette szerelmét a várakozás miatt. Hogy ki ez a két férfi, akikre várnak, nem árulom el, derüljön ki az olvasónak a regényből, miként az is, hogy Júliának sikerül-e kilépnie a múlt által predesztinált sorsából.

Milyen tehát Júliával az út? Leginkább nyugalmas. Nem dülöngélünk éles kanyarokban, hirtelen fékezésekkor. Nem fut mellettünk izgalmas, vadregényes táj sem, többnyire csak a valóság. A megengedett sebességet nem lépve túl haladunk felfelé egy enyhe emelkedőn, amelynek a tetejére érve ott vár minket a tenger nyugalma.

**Ughy Szabina**